herpy

KAMELEONTER

Von Hoehnel's Chameleon

Trioceros hoehnelii

Trioceros hoehnelii är en liten, levandefödande kameleont från de svala högländerna i Kenya och Uganda, där nätterna kan närma sig fryspunkten. Hanen har en hög hjälm och ett horn på nosen. Arten är robust mot kyla, men tål värme dåligt, så den kräver ett svalt terrarium med ett tydligt temperaturfall på natten och hög nattfuktighet.

Familj: Chamaeleonidae Tidigare namn: *Chamaeleo hoehnelii; Chamaeleo bergeri; Chamaeleo leikipiensis*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**18-25 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**15-70 g**
Livslängd	**5-6 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Bergsskog**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 45 × 90 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**20-22 °C**
Värmeplats	**24-25 °C**
Temperatur, natt	**8-14 °C**
Luftfuktighet	**50-100 %**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Levandefödande**
Könsmogen	**12 mån.**
Kullstorlek	**4-22 ungar**
Kullar per år	**1-2**
Dräktighet	**120-180 dagar**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Trioceros hoehnelii är en liten, trädlevande kameleont. Fullvuxna djur mäter 18-25 cm totalt, inklusive svans, och väger 15-70 g. Hanen har en högre hjälm, ett större horn och en tjockare svansrot än honan. Båda könen har ett horn på nosen, en sågtandad ryggkam och en kam av spetsiga fjäll under strupen. Färgerna varierar mycket mellan bestånden och med humör och temperatur.

På morgonen sitter djuren ofta i solen och är nästan svarta. Den mörka färgen tar effektivt upp värme, och när kroppen är varm byter djuret till sin normala gröna, bruna eller gulaktiga teckning. Möter två hanar varandra blåser de upp sig, fräser och blir svarta.

Arten är levandefödande. Honan bär äggen i kroppen, och ungarna föds i en tunn hinna. Beståndet på Mount Elgon kallas ofta 'altaeelgonis', men om det är en egen underart är omstritt. Det vetenskapliga namnet hedrar den österrikiske officeren och upptäcktsresanden Ludwig von Höhnel.

Arten är mindre känd i terrariehållning än *Trioceros jacksonii*, och skötseldata är sparsamma. Terrariemått, UVB och fodermängder är därför lånade från *T. jacksonii* och andra små bergskameleonter av släktet *Trioceros*.

Läs mer: Ljus och UVB

Utbredning och livsmiljö

Trioceros hoehnelii finns i Kenya och i östra Uganda. I Kenya är den utbredd i höglandet, bland annat på Laikipiaplatån på omkring 1.800 m höjd, och i Uganda lever den på Mount Elgon. Arten finns upp till 4.000 m höjd, och på Mount Elgon lever den över 3.000 m.

Den lokala variationen i färger och teckning är stor, och bestånden på de olika bergen och sluttningarna liknar inte alltid varandra.

> **Naturlig utbredning:** Kenya och Uganda.

LIVSMILJÖ

Arten lever i fuktiga högländer där temperaturen på natten ofta sjunker till omkring fryspunkten. Djuren tål nätter ner mot 0 °C och söker skydd mot frost. Dagstemperaturen är måttlig, och morgonsolen används för att komma upp i temperatur.

Arten är vanlig i kulturlandskapet: häckar, snår och buskage längs stigar och åkrar och i kaffe- och bananplantager, ofta nära byar. Den är därför inte beroende av orörd skog, utan av tät, grenig vegetation i fuktig, sval luft. Luftfuktigheten är hög på natten och under dimperioder.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Ett fullvuxet djur ska ha ett terrarium på minst 60 × 45 × 90 cm (längd × bredd × höjd). Måttet är lånat från liknande små bergskameleonter av släktet *Trioceros* och är ett minimum. Större är bättre, och höjden används mer än botten.

Ett hybridterrarium av glas och nät ger den ventilation som behövs och håller samtidigt kvar nattfuktigheten. Stillastående luft ger luftvägsinfektioner, så nät i taket och en liten fläkt är till nytta. Terrariet kan med fördel stå på en sval plats, till exempel i ett välventilerat växthus, ett garage eller ett svalt rum, där nätterna blir svalare än i vardagsrummet.

Inred terrariet tätt med levande växter, tunna grenar och kvistar som korsar varandra på flera höjder. Djuren använder de tunna grenarna för att klättra på och de täta bladen som gömställe. Bottensubstrat behövs inte; ett avlopp i botten leder bort överskottsvatten.

TEMPERATUR

Arten kommer från svalt höglandet och tål värme dåligt. Dagstemperaturen i terrariet ska vara 20-22 °C med en solplats på 24-25 °C. Unga djur kan dö om temperaturen kommer högre upp. Fullvuxna djur tål kortvarigt mer värme, men solplatsen får inte heller för dem vara varmare än 25 °C.

På natten ska temperaturen sjunka till 8-14 °C. Ett tydligt fall på natten är viktigt för djurets hälsa. I naturen kan temperaturen gå ner till omkring fryspunkten, men så låga värden rekommenderas inte i fångenskap.

Djuret ska kunna värma sig på morgonen på en solplats, där värmen kommer från en lampa eller en spot och inte från hela terrariet. Är hela terrariet över 24 °C är det för varmt. I en varm lägenhet på sommaren kan det vara nödvändigt att flytta terrariet till ett svalt rum eller använda kylning.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Natten är artens fuktiga tid. Luftfuktigheten ska stiga mot 100 % på natten, med dimma från en ultraljudsfuktare i omkring tre timmar sent på natten och tidigt på morgonen. På dagen får luftfuktigheten gärna sjunka till omkring 50-80 %. Ytor som är blöta hela tiden ger sår och mögel.

På morgonen och sent på eftermiddagen sprayas det i omkring 15 minuter så att djuret kan dricka droppar från bladen. Arten dricker inte ur en skål, men en del djur dricker gärna från ett droppsystem. Använd destillerat vatten i fuktaren och sätt två hygrometrar i var sin ände av terrariet.

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och använder mycket ljus. Ge 12 timmars ljus per dag året runt. Ett T5 HO-rör med 6500 K eller en kraftig LED-lampa över terrariets bredd ger det vanliga ljuset.

UVB är nödvändigt. Arten lever högt och i starkt solljus, och den har ett stort UVB-behov; naturligt solljus är nyttigt för den. Ferguson-zonen är lånad från *Trioceros jacksonii*, som räknas till zon 2-3. Sikta på zon 3, alltså ett UV-index på 3-4 på solplatsen, och ge djuret möjlighet att söka skugga.

UVB-rör byts enligt tillverkarens anvisning, eftersom effekten sjunker med åldern. Direkt sol genom glas ger ingen UVB och kan överhetta ett litet terrarium.

UTFODRING

T. hoehnelii är insektsätare och tar de flesta insekter av lämplig storlek. Ge syrsor, små gräshoppor, flugor, kackerlacknymfer och andra småinsekter, och håll bytet på högst avståndet mellan djurets ögon. Insekterna ska själva få ett bra foder. De överströs med kalk utan D3 vid de flesta utfodringar och mer sällan med vitaminer, för kameleonter är känsliga för överdosering av vitamin A och D3.

Mängderna är lånade från *Trioceros jacksonii*: ungar får föda dagligen, och fullvuxna djur får 3-8 insekter varannan dag. Anpassa mängden så att djuret håller en smal vikt; övervikt är ett problem hos honor. Väg djuret varje månad.

Använd inte insekter från naturen. Låt insekterna gå fritt i terrariet, eller ge dem med en pincett.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Arten hålls enskilt. Hanarna är mycket aggressiva mot varandra och mot liknande arter: de fräser, blåser upp sig och blir svarta, så hanar får inte kunna se varandra. Grupper med en hane och flera honor kan fungera i mycket stora terrarier, men honorna är då nästan alltid dräktiga, och det sliter på dem. En kameleont per terrarium är den säkra lösningen, och dräktiga honor ska alltid vara ensamma.

Mot ägaren är arten lugn. Den är ett utställningsdjur, inte ett sällskapsdjur, och hantering ska vara kort och sällsynt. Mörk, svart färg är tecken på kyla, stress eller sjukdom, men på morgonen är den normal när djuret värmer sig.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen känns igen på den högre hjälmen, det större hornet och den tjockare svansroten, där hemipenis ligger. Honorna är oftast mindre, men enstaka honor blir lika stora som hanarna. Djuren är könsmogna efter omkring ett år. Honan ska vara i god hull och inte överviktig.

PARNING

Arten förökar sig året runt. För att hålla antalet ungar överskådligt kan djuren hållas var för sig och bara sättas ihop på sommaren. För honan till hanens terrarium och skilj dem åt när parningen är över eller honan avvisar hanen.

Honan är parningsvillig igen 40-50 dagar efter en födsel och kan därför få två kullar per år. Låt henne vila mellan kullarna så att hon inte blir utmattad.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Arten är levandefödande, och dräktigheten varar 4-6 månader. Kullarna är på 4-22 ungar: unga honor får omkring 6, medan äldre honor kan föda 20 eller fler. En hona kan få två kullar per år.

Inga ägg läggs; ungarna föds i en tunn hinna. Det behövs ingen äggläggningslåda.

INKUBATION

Det finns ingen inkubation, eftersom äggen utvecklas i honans kropp. Dräktigheten varar 4-6 månader, oftast omkring 150 dagar. Under dräktigheten ska honan ha samma svala förhållanden som annars, med ett tydligt temperaturfall på natten och hög nattfuktighet, och lite mer föda. Föder honan inte i tid, eller blir hon mörk och slapp och slutar äta, ska hon till veterinär.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna ska hållas svalt, högst 22 °C, eftersom höga temperaturer kan döda dem. Håll dem i ett hybridterrarium med samma klimat som de vuxna, med mycket löv och många tunna grenar. Utfodra med små insekter som flugor och små syrsor, överströdda med kalk. Unga djur skiljs åt när könet syns, och hanar får inte kunna se varandra.

Hälsa och vanliga misstag

Vanliga problem och fel i skötseln:

- Värmestress och dödsfall hos ungar när temperaturen är för hög. Håll dagstemperaturen under 22 °C och solplatsen under 25 °C.
- Luftvägsinfektioner vid stillastående luft eller för blöta ytor. Tecken är gäspningar, andning med öppen mun och slem.
- Benskörhet (MBD) vid för lite UVB eller kalk: mjuka käkar och sneda lemmar.
- Överdosering av vitaminer, framför allt A och D3, som ger ödem.
- Sår och mögel av grenar som är blöta hela tiden.
- Utmattade och överviktiga honor och svåra födslar, särskilt vid två kullar per år i följd.

Dödligheten i fångenskap är hög: genomsnittlig livslängd från födseln är under ett år, medan väl anpassade djur kan bli 5-6 år. Väg djuret varje månad. Kontakta en veterinär med erfarenhet av reptiler vid uteblivet födointag, mörk färg, slapphet eller andningssvårigheter.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.